

*Левченко А.І.**аспірантка кафедри міжнародних фінансів,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5181-0295>**Levchenko Anhelina**Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman*

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ: ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

INTERNATIONAL MONETARY ORGANIZATIONS: THE MAIN SOURCE OF MONETARY SUPPORT FOR CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS

Анотація. Статтю присвячено дослідженню основних тенденцій та аспектів взаємодії міжнародних фінансових організацій та інститутів громадянського суспільства з точки зору фінансової підтримки останніх. Автором, на основі статистичної інформації та досліджень міжнародних організацій, проаналізовано механізми фінансування інститутів громадянського суспільства Групою Світового банку. Також у статті досліджено галузеву структуру проектів та регіональну структуру партнерів в рамках Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) як основоположного фінансового механізму Світового банку. Автором оглядово окреслені взаємовідносини інститутів громадянського суспільства та Європейського банку реконструкції та розвитку. Узагальнено практичний досвід фінансування інститутів громадянського суспільства Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Виявлено основні тенденції та закономірності програми «Сприяння фінансовій стійкості» (Facilitating Financial Sustainability).

Ключові слова: Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), програма «Сприяння фінансовій стійкості» (Facilitating Financial Sustainability), інститути громадянського суспільства, фінансова підтримка, гранти.

Постановка проблеми. У сучасному світі кожна країна має свої власні методи фінансування інститутів громадянського суспільства (ІГС) та особливості розподілу фінансового навантаження між державою, приватними організаціями та донорськими коштами міжнародних фінансових організацій.

Регулюючі та інституційні механізми як національних, так і глобальних інститутів громадянського суспільства, безпосередньо впливають на потенціал фінансування держави та її населення. Крім того, держава також відіграє важливу роль як у фінансуванні транснаціональної діяльності, так і у сприянні

чи перешкоджанні притоку коштів шляхом встановлення різних податкових режимів.

Зважаючи на це, дослідження фінансування ІГС донорськими коштами міжнародних фінансових організацій (МФО) є доцільним, оскільки інститути громадянського суспільства є необхідною передумовою становлення демократичного світового порядку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження актуальних питань міжнародного фінансування інститутів громадянського суспільства здійснили зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема варто виокремити напрацювання: Г. Александрової, І. Вітківської, О. Врадій, О. Дем'янишиної, І. Євдокимової, С. Карпенко, П. Кіма, Н. Котенко, А. Красносільської, Б. Крістіансен, О. Мартиненко, Ф. Пінтера, О. Пишної, Н. Станіславчука, В. Лендс Фостера, О. Хар та інших.

Крім того, численні міжнародні статистичні дослідження аналізують окремі аспекти фінансування інститутів громадянського суспільства міжнародними фінансовими організаціями.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження та аналіз фінансових механізмів групи Світового банку як основного донора з фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній науковій парадигмі глобального економічного розвитку рушійними силами економічного зростання країн та їх лідерства у XXI ст. є побудова демократичної держави, фундаментом якої є право громадян брати участь у процесах прийняття рішень. Можливості громадянської участі та активне реагування держави є необхідними умовами для ефективного розвитку і формування громадянського суспільства. Відносини між урядом та інститутами громадянського суспільства у більшості країн, що

розвиваються, є досить нестабільними, адже деякі уряди можуть поставити під сумнів легітимність ІГС. Саме тому, потужна фінансова підтримка інститутів громадянського суспільства з боку міжнародних донорів часто розглядається як критика уряду і як втручання у внутрішню політику країни. Міжнародні донори фінансово підтримували інститути громадянського суспільства протягом тривалого часу, бажаючи зміцнити громадянське суспільство як ключового партнера демократичного розвитку.

При цьому, слід зазначити, що відносини донорів з інститутами громадянського суспільства можуть мати три виміри взаємодії:

- діалог та консультації (робота з громадянським суспільством);
- партнерство з громадянським суспільством у наданні послуг (фінансування через інститути громадянського суспільства);
- зміцнення громадянського суспільства (фінансова підтримка безпосередньо інститутів громадянського суспільства).

Перший тип взаємодії (діалог та консультації) особливо притаманний для групи Світового банку. На початку основним обґрунтуванням Світового банку для взаємодії з громадянським суспільством було занепокоєння останнього щодо соціально-екологічних аспектів. Сьогодні Світовий банк регулярно консультується з інститутами громадянського суспільства на міжнародному і місцевому рівнях та залучає їх до вирішення широкого кола питань, політик та програм [18].

Група Світового банку працює над зміцненням взаємодії з громадянським суспільством з 1981 р.,

коли Радою Світового банку була затверджена перша оперативна політична записка щодо відносин із інститутами громадянського суспільства. Світовий Банк щодня взаємодіє з сотнями ІГС у всьому світі, шляхом обміну інформацією, діалогу щодо політики, стратегічних консультацій, оперативної співпраці та інституційних партнерських відносин.

Група Світового банку реалізує фінансування інститутів громадянського суспільства за допомогою Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA). Даний механізм був створений у 2012 р. з метою подолання розриву у підзвітності між громадянами та урядами. GPSA базується на конструктивній взаємодії між урядами та громадянським суспільством з метою створення сприятливого середовища, в якому зворотній зв'язок громадян використовується для вирішення фундаментальних проблем у наданні послуг та підвищення ефективності роботи державних установ [13].

Однак, варто зазначити, що процес відбору проектів для надання грантів в рамках Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) налічує 7 етапів, які унаочнено на рис. 1.

За підтримки партнерів та донорів Глобальне партнерство з питань соціальної відповідальності (GPSA) зараз підтримує понад 30 проектів у 25 країнах. Проекти реалізуються у різних сферах, таких як: охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, водопостачання, а також такі питання, як закупівлі у державному секторі та прозорість бюджету [11]. Регіональна структура проектів GPSA за період 2013–2017 рр. представлена в табл. 1.

Рис. 1. Етапізація процесу відбору проектів для надання грантів в рамках Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності [11]

Регіональна структура проектів GPSA за період 2013–2017 рр.

2013	2014	2016	2017
Бангладеш	Демократична Республіка Конго	Бенін	Руанда
Домініканська Республіка	Гана (2 проекти)	Молдова	Індонезія
Індонезія	Монголія	Нігер	Сьєрра-Леоне
Киргизька Республіка	Марокко	Мексика	Гвінея
Малаві (2 проекти)	Парагвай		Грузія
Молдова	Туніс (2 проекти)		Мадагаскар
Мозамбік	Уганда		Мавританія
Філіппіни (2 проекти)			
Таджикистан			

Джерело: сформовано автором на основі [11]

Проаналізувавши динаміку проектів запроваджених за рахунок Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) за період 2013–2017 рр. було виявлено, що починаючи з 2014 р. спостерігається низхідна тенденція. При цьому у 2015 р. проекти в межах GPSA взагалі не запроваджувалися, а у 2016 р. порівняно з 2014 р. відбулося падіння проектів в абсолютних величинах на 56%. І, незважаючи на покращення ситуації у 2017 р., у порівнянні з 2013 р. кількість проектів в межах Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності у 2017 р. знизилася на 36% (рис. 2).

Глобальними партнерами GPSA можуть виступати інститути громадянського суспільства, багатосторонні/двосторонні донори, приватний сектор, академічні кола, фонди та уряд, які висловили свою підтримку цілям та стратегії даному фінансовому механізму Світового банку. Глобальні партнери співпрацюють в межах Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) щодо обміну знаннями, дослідженнями та технічною допомогою.

Станом на 2017 р. глобальні партнери налічують близько 308 організацій, ліву частку яких становлять саме інститути громадянського суспільства (78%). Більш детальний розподіл глобальних партнерів унаочнено на рис. 3.

Одним із яскравих прикладів багатосторонніх/двосторонніх донорів є Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). У 2019 р. основними ініціаторами-заявниками грантів USAID були саме інститути громадянського суспільства та становили 47% від загальної кількості заявників. При цьому, аналізуючи загальну галузеву спрямованість грантів Агентства США з міжнародного розвитку варто зазначити, що у 2019 р. агентство приділяло значну увагу фінансуванню охорони здоров'я (15,4%), громадянського суспільства та розвитку ІГС (5,8%), а також сприяння освіти (5,4%), що унаочнено на рис. 4.

Крім цього, проаналізувавши за даними USAID розмір офіційної допомоги з розвитку інститутам громадянського суспільства за період 2014–2019 рр. було виявлено, що даний показник демонструє нестабільну тенденцію. При цьому, у 2019 р. розмір офіційної допомоги з розвитку ІГС порівняно з 2018 р.

Рис. 2. Динаміка проектів реалізованих в межах Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) за період 2013–2017 рр. [11]

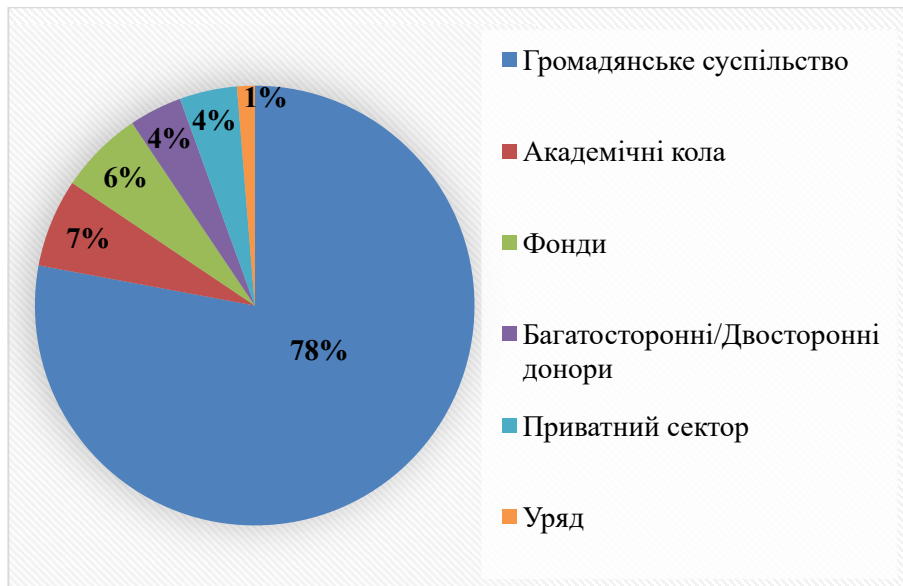

Рис. 3. Структура партнерів Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) у 2017 р. [11]

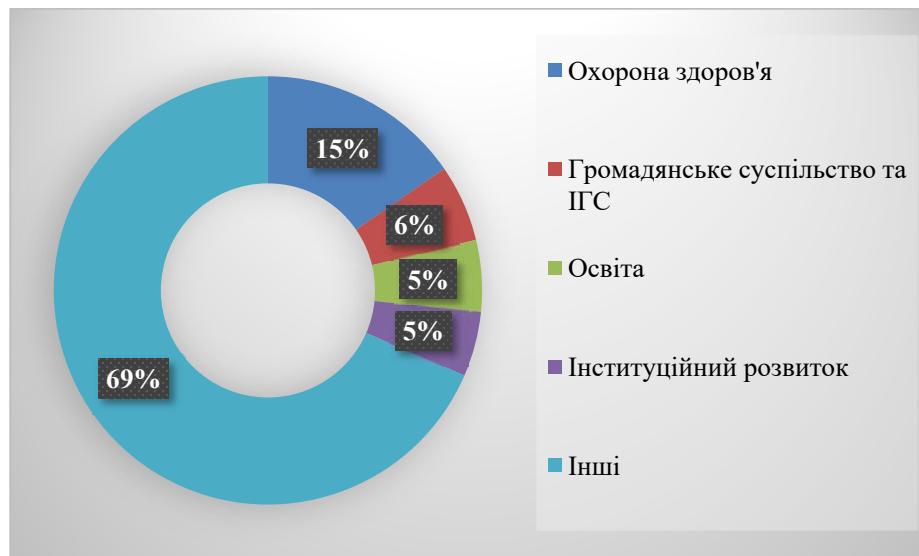

Рис. 4. Секторальна структура грантів Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) у 2019 р. [8]

у відносних величинах збільшився на 36%, а в абсолютних – на 617 млн дол. США. Крім того, варто наголосити, що загалом динаміка фінансування соціальних проєктів інститутів громадянського суспільства має висхідну тенденцію за останні 5 років, про що свідчать дані наведені на рис. 5.

Аналізуючи географічну структуру цілеспрямованої фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства було виявлено, що найбільшими країнами-реципієнтами коштів у 2019 р. були Йорданія (787 млн дол. США) та Афганістан (437 млн дол. США). Трійку лідерів закривала Україна, на яку було спрямовано 81 млн дол. США фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства.

У свою чергу, найменшу кількість фінансової підтримки інститутам громадянського суспіль-

ства було надано Індії (29 тис. дол. США) та Фіджі (3,1 тис. дол. США). TOP-10 країн-реципієнтів цілеспрямованої фінансової підтримки інститутів громадянського представлено на рис. 6.

На сучасному етапі розвитку існують великі прогалини в розумінні важливості фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства на системному рівні, що формує дисбаланс взаємовідносин між міжнародними донорами та ІГС. Саме тому, з метою виявлення та покращення факторів, що лежать в основі фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) запровадило трирічну програму «Сприяння фінансовій стійкості» (Facilitating Financial Sustainability), яка реалізовувалася з березня 2017 р. по березень 2020 р. за участі

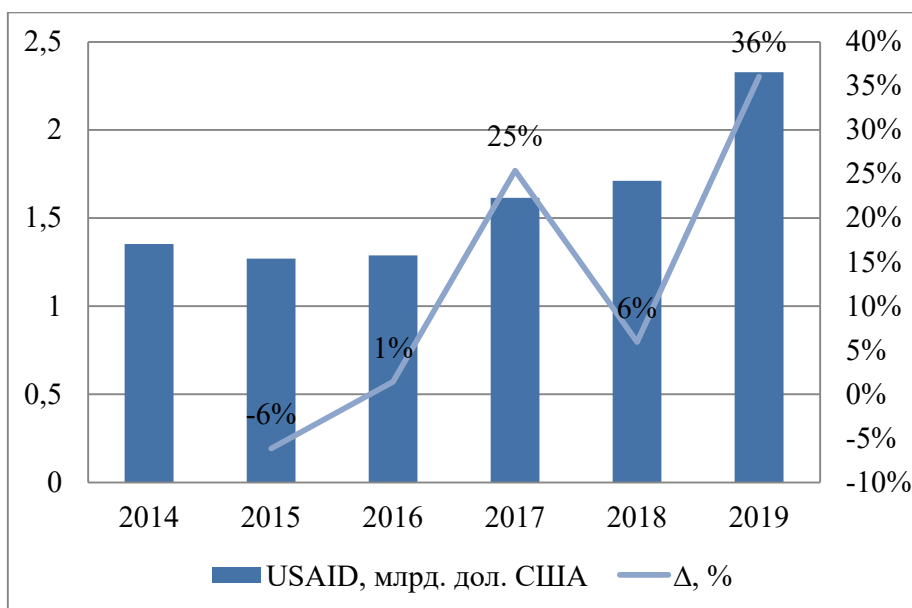

Рис. 5. Офіційна допомога з розвитку ІГС за період 2014–2019 рр., млрд дол. США [9]

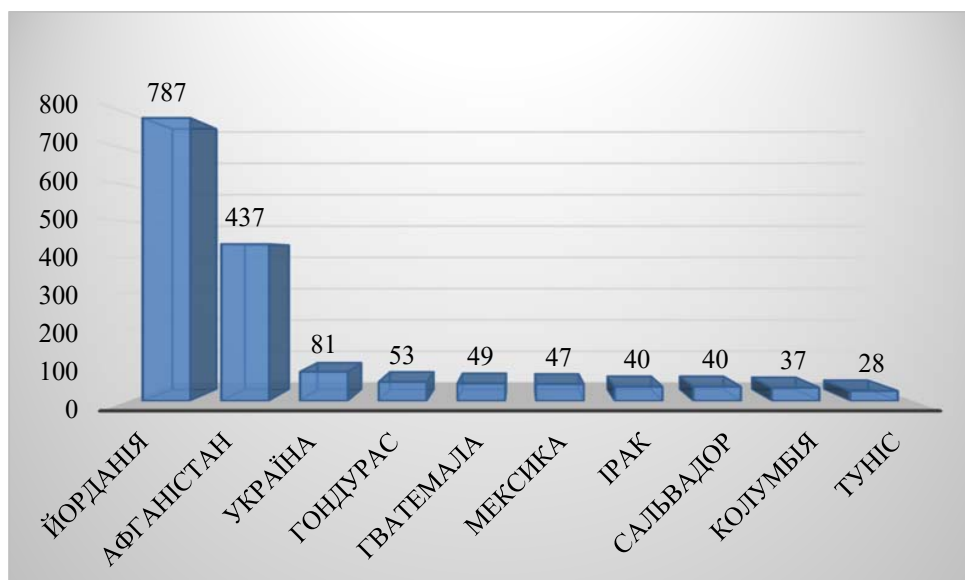

Рис. 6. TOP-10 країн-реципієнтів цілеспрямованої фінансової підтримки інститутів громадянського, млн дол. США [8]

LINC, Peace Direct та Foundation Center (рис. 7), котрі описують фактори фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства Колумбії, Мексики, Уганди, Демократичної Республіки Конго, Боснії і Герцеговини та Філіппін [15].

Проект «Сприяння фінансовій стійкості» складався з трьох окремих етапів:

– I етап – було досліджено фактори фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства в Колумбії, Мексиці, Уганді, Демократичній Республіці Конго, Боснії і Герцеговині та на Філіппінах. Дане дослідження базувалося на поглибленому аналізі стратегій фінансування для підтримки фінансової стійкості; та системних проблем, з якими стикаються

ІГС, і успішних практик досягнення фінансової стійкості в різних контекстах.

– II етап – у 2018 р. консорціум запусив групи практичного навчання (ALG) в трьох країнах, де проводилися дослідження (Колумбія, Уганда і Демократична Республіка Конго), щоб зібрати разом групи, зацікавлених в колективному виявленні та використанні можливостей для підвищення фінансової стійкості на місцевому рівні, а також зменшення залежності від міжнародних донорів. Групи ALG використовуватимуть висновки дослідження в якості відправної точки для ініціатив, розроблених учасниками, щодо підвищення фінансової стійкості місцевих інститутів громадянського суспільства.

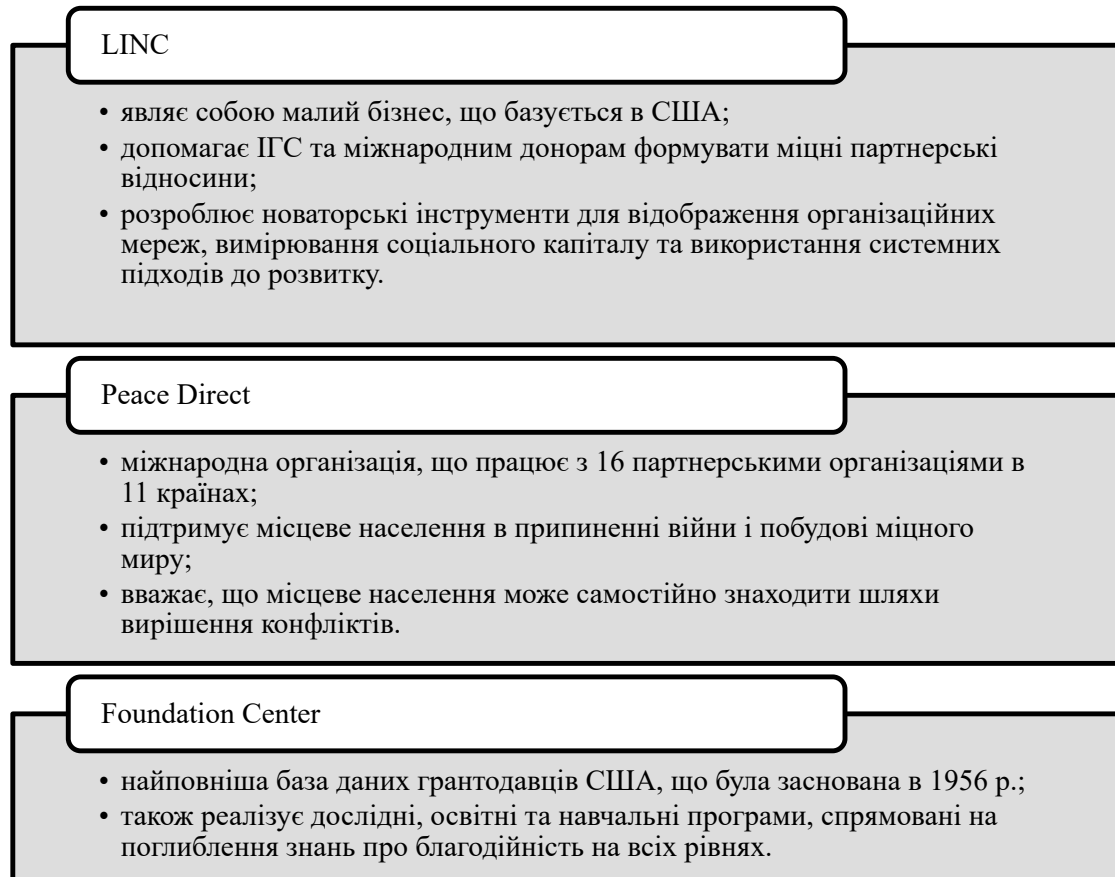

Рис. 7. Характеристика учасників програми «Сприяння фінансовій стійкості» (Facilitating Financial Sustainability) [15]

– III етап – на основі засвоєних уроків та матеріалів було розроблено моделі розвитку для зацікавлених сторін програми, включаючи інститути громадянського суспільства, міжнародних донорів, посередників і постачальників послуг [12].

Тож основними «двигунами» фінансової незалежності інститутів громадянського суспільства в рамках програми «Сприяння фінансовій стійкості» (Facilitating Financial Sustainability) слід вважати наступні:

- соціальний капітал;
- технічний потенціал;
- організаційна культура;
- мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів;
- незначні суми необмеженого фінансування (з боку співробітників, членів спільноти і соціальних підприємств або сторонніх підприємств);
- співпраця з міжнародними організаціями;
- диверсифікація спонсорів;
- наявність нефінансових ресурсів.

Пропонуємо більш детально розглянути рівень важливості «двигунів» фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства, що унаочнено на рис. 8.

Таким чином, фінансова стійкість інститутів громадянського суспільства є критичним фактором, але вкрай обмеженим по ресурсам. Адже, у шести дослід-

жуваних країнах гранти, визначені як підтримка фінансової стійкості, становили лише 5 % від загального обсягу коштів, що виділяються на благо цих країн.

Дослідивши регіональну зосередженість партнерів Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) у 2017 р. було виявлено, що більшість партнерів розташовані в США (12%) та Великобританії (6%). Також слід виокремити Німеччину та Нідерланди, адже у відносних одиницях вони майже на одному рівні (рис. 9).

Крім того, варто зазначити, що Світовий Банк також надає гранти місцевим некомерційним організаціям, які надають благодійні та соціальні послуги в передмістях Вашингтона, або міжнародним НУО, які підтримують розвиток спільнот, забезпечення прав людини і охорону навколишнього середовища, що реалізується через Програму «Громадські зв'язки» (Community Connection Campaign (CCC)).

У 2020 р., незважаючи на те, що програма «Громадські зв'язки» вперше була віртуальною, встановила нові рекорди. В ході кампанії співробітники виділили рекордні 6,37 млн дол. США. У зв'язку з пандемією Група Світового банку збільшила загальну суму виділених коштів через програму «Громадські зв'язки», яка склала близько 19 млн дол. США, що вдвічі більше у порівнянні з 2019 р.

Соціальний капітал	<ul style="list-style-type: none"> • є важливим фактором, який досить часто не береться до уваги; • може бути створений за рахунок активного залучення місцевих громад на всіх етапах реалізації проектів ІГС.
Технічний потенціал	<ul style="list-style-type: none"> • може бути потужним інструментом для розвитку інших ключових якостей ІГС; • допомагає досягати кращих результатів та залучати більш високі фінансові ресурси.
Організаційна культура	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує стійкість до зовнішніх потрясінь; • інвестиції в підтримку персоналу і розвиток навичок часто є способом розвитку сильної організаційної культури.
Мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> • місцеві спонсори та посередницькі організації відіграють важливу роль, але часто не беруть до уваги; • фінансування з боку місцевих організацій є обмеженим і являє собою нереалізовану можливість поліпшити/зміцнити сприятливе середовище.
Незначні суми необмеженого фінансування	<ul style="list-style-type: none"> • можуть мати вирішальне значення для стійкості ІГС; • складають лише 3% від загального фінансування 6 досліджуваних країн.
Нефінансові ресурси	<ul style="list-style-type: none"> • відіграють вагомую роль в забезпеченні довгострокової фінансової стійкості ІГС; • тверді активи (земля і матеріали) надають ІГС стабільну ресурсну базу; • м'які активи (місцеві і міжнародні волонтери) знижують витрати і зміцнюють соціальний капітал.

Рис. 8. Характерні особливості «двигунів» фінансової стійкості інститутів громадянського суспільства [12]

(8,68 млн дол. США). У всьому світі більше 70% співробітників внесли свої власні гроші в програму «Громадські зв'язки» [13].

Інститути громадянського суспільства (ІГС) є невід'ємною аудиторією та партнерами Європейського банку реконструкції та розвитку, адже вносять цінний внесок у розробку політики і стратегій Банку, у реалізацію інвестиційних проектів та сприяють розвитку громадського діалогу.

Співробітництво інститутів громадянського суспільства та ЄБРР реалізується за рахунок проекту «Рамки для зміцнення потенціалу громадянського суспільства». Даний проект був створений в 2013 р.

як інноваційний інструмент для заохочення співпраці із зацікавленими сторонами громадянського суспільства. Адже інститути громадянського суспільства часто працюють у обмежених умовах, з обмеженими ресурсами та можливостями, не мають спроможності ефективно та стійко взаємодіяти з ЄБРР, приватними підприємствами чи урядами. У свою чергу, проект «Рамки для зміцнення потенціалу громадянського суспільства» спрямований на подолання цієї прогалини.

Проект ЄБРР «Рамки для зміцнення потенціалу громадянського суспільства» зосереджений на 4 основних сферах: стійка енергетика та ресурси;

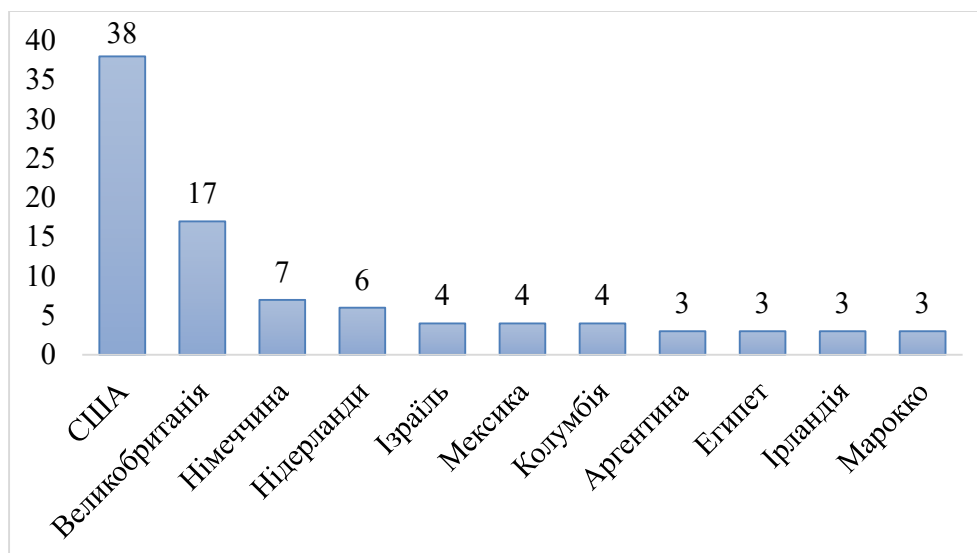

Рис. 9. Регіональна зосередженість партнерів Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності (GPSA) у 2017 р. [11]

Рис. 10. Основні напрямки діяльності Проекту ЄБРР «Рамки для зміцнення потенціалу громадянського суспільства» [10]

економічна інклюзія; належне управління та прозорість; діджиталізація (Рис. 10). Крім того, даний проєкт також діє відповідно до Цілей сталого розвитку (ЦСР), а особливо тих, що стосуються зайнятості, освіти, гендерної рівності, належного управління та стійкої енергетики й ресурсів [10].

Висновки з проведеного дослідження. В умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів все більшого значення в економіках держав набувають інститути громадянського суспільства, котрі із зростан-

ням запитів на свої послуги потребують все більших фінансових ресурсів. За таких обставин важливо збільшити надходження інститутів громадянського суспільства з усіх можливих джерел, а отже, фінансування з боку міжнародних фінансових організацій є надзвичайно вдалою альтернативою.

Світовий банк є основним міжнародним донором фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства, що реалізується за рахунок Глобального партнерства з питань соціальної відповідальності

(GPSA). В межах даної програми до участі залучаються різноманітні донори, до яких належать: інститути громадянського суспільства, багатосторонні/двосторонні донори, приватні підприємства, академічні кола, фонди та уряди країн. При цьому, слід зазначити, що більшість глобальних партнерів зосереджені саме в США та Великобританії.

Крім того, Світовий банк за допомогою програми «Громадські зв'язки» надає фінансову підтримку місцевим інститутам громадянського суспільства, які розташовані безпосередньо в США. Дана програма також передбачає і допомогу міжнародним ІГС, але вони повинні бути зорієнтовані на розвиток спільнот, забезпечення прав людини і охорону навколишнього середовища.

Таким чином, дослідження теоретичних та практичних засад щодо механізмів міжнародного фінансування інститутів громадянського суспільства є актуальною в умовах сучасного глобалізаційного розвитку.

Література:

1. Александрова Г.М., Пишна О.В. Напрями вдосконалення фінансової політики стимулювання діяльності громадських організацій в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 457–462. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/79.pdf (дата звернення: 18.06.2022).
2. Врадій О. Проблеми взаємодії міжнародних структур і неурядових організацій в Україні. *Віче*. 2015. № 6. С. 7–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_6_3 (дата звернення: 20.07.2022).
3. Дем'янишина О. А., Станіславчук Н. О. Фінансування організацій громадянського суспільства в Україні. *Економічні горизонти*. 2017. № 2. С. 53–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2017_2_11 (дата звернення: 17.06.2022).
4. Євдокимова І., Вітковська І. Тенденції розвитку громадських організацій у сучасній Україні. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2019. Вип. 41. С. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2018-41-07> (дата звернення: 11.06.2022).
5. Котенко Н.В., Карпенко С.Г. Неурядові організації: поняття, види та джерела фінансування в умовах сталого розвитку. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2014. № 3. С. 71–81.
6. Красносілська А.О. Публічні гроші для інститутів громадянського суспільства: скільки, для кого, в який спосіб. URL: <http://www.ucipr.org.ua> (дата звернення: 20.07.2022).
7. Мартиненко О. Міжнародна донорська допомога: хто є насправді «грантожеррами» в Україні? *Дзеркало тижня*. 2011. № 30. URL: https://zn.ua/ukr/LAW/mizhnarodna_donorska_dopomoga_hto_e_naspravdi_grantozherami_v_ukrayini.html (дата звернення: 20.07.2022).
8. Офіційний сайт Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). URL: <https://results.usaid.gov/results/sector/government-and-civil-society?fiscalYear=2019> (дата звернення: 10.05.2022).
9. Офіційний сайт Допомоги з розвитку. URL: <https://www.developmentaid.org/#!/donors/view/118362/usaid/grants> (дата звернення: 10.05.2022).
10. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). URL: <https://www.ebrd.com/who-we-are/civil-society-capacity-enhancement.html> (дата звернення: 10.05.2022).
11. Офіційний сайт програми Глобальне партнерство для соціальної відповідальності (GPSA). URL: <https://thegpsa.org/> (дата звернення: 10.05.2022).
12. Офіційний сайт проекту «Сприяння фінансовій стійкості». URL: <https://linclocal.org/portfolios/fls/> (дата звернення: 10.05.2022).
13. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/en/about/partners/civil-society/overview> (дата звернення: 10.05.2022).

14. Хар О.Ю. Класифікація міжнародних неурядових організацій: ключові функціональні особливості. *Науковий журнал ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Регіональні студії*. 2019. № 18. С. 94–99. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/18/17.pdf> (дата звернення: 20.07.2022).
15. Innamorato, C., Phillips, S., Guttentag, M. New Research by LINC, Peace Direct, and Foundation Center Identifies Key Drivers of Financial Sustainability for Local Civil Society Organizations. URL: <https://candid.org/about/press-room/releases/new-research-by-linc-peace-direct-and-foundation-center-identifies-key-drivers-of-financial-sustainability-for-local-society-organizations> (дата звернення: 10.05.2022).
16. Foster, W. Landes, Kim, P., Christiansen, B. Ten Nonprofit Funding Models. 2009. Stanford Social Innovation Review. URL: https://ssir.org/articles/entry/ten_nonprofit_funding_models (дата звернення: 20.07.2022).
17. Pinter, F. Funding Global Civil Society Organizations, in *Global Civil Society 2001*, ed. Helmut Anheier, Marlies Glasius, and Mary Kaldor, Oxford, UK: Oxford University Press, pp. 197–210.
18. United Nations Development Programme. Donors' Civil Society Strategies and Partnership Modalities. 2012. URL: <https://www.undp.org/publications> (дата звернення: 10.05.2022).

References:

1. Alexandrova G.M., Pishna O.V. (2016) Naprjamy vdoskonalennja finansovoi polityky stymuljuvannja dijajnosti ghromadsjkykh orghanizacij v Ukraini [Directions for improving the financial policy of stimulating the activities of public organizations in Ukraine]. *Ekononika i suspiljstvo* [Economy and society] (electronic journal), vol. 3, pp. 457–462. Retrieved from: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/79.pdf [in Ukrainian] (accessed 18 June 2022).
2. Vradii O. (2015) Problemy vzaiemodii mizhnarodnykh struktur i neuriadovykh orhanizatsii v Ukraini [Problems of interaction between international structures and non-governmental organizations in Ukraine]. *Viche* [Viche] (electronic journal), no. 6, pp. 7–11. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_6_3 [in Ukrainian] (accessed 20 July 2022).
3. Demyanyshyna O.A., Stanislavchuk N.O. (2017) Finansuvannja orghanizacij ghromadjanskogho suspiljstva v Ukraini [Financing of civil society organizations in Ukraine]. *Ekononichni ghoryzonty* [Economic horizons] (electronic journal), no. 2, pp. 53–59. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2017_2_11 [in Ukrainian] (accessed 17 June 2022).
4. Evdokimova I., Vitkovskaya I. (2019) Tendenciji rozvytku ghromadsjkykh orghanizacij u suchasnij Ukraini [Trends in the development of public organizations in modern Ukraine]. *Visnyk KhNU imeni V.N. Karazina* [Bulletin of V.N. Karazin KhNU] (electronic journal), Vol. 41, pp. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2018-41-07> [in Ukrainian] (accessed 11 June 2022).
5. Kotenko N.V., Karpenko S.H. (2014) Neuriadovi orhanizatsii: poniattia, vydy ta dzherela finansuvannja v umovakh staloho rozvytku [Non-governmental organizations: concepts, types and financing sources in the context of sustainable development]. *Visnyk SumDU. Seriiia «Ekononika»* [Bulletin of Sumy State University. «Economy» series], no. 3, pp. 71–81. [in Ukrainian]
6. Krasnosilskaya A.O. Publichni ghroshi dlja instytutiv ghromadjanskogho suspiljstva: skiljky, dlja kogho, v jakyj sposib [Public money for civil society organizations: how much, for whom, in what way]. Retrieved from: <http://www.ucipr.org.ua> [in Ukrainian] (accessed 20 July 2022).
7. Martynenko O. (2011) Mizhnarodna donorska dopomoha: khto ye naspravdi «hrantozheramy» v Ukraini? [International donor aid: who are really the «grant-eaters» in Ukraine?]. *Dzerkalo tyzhnia* [The Week Mirror] (electronic journal), no. 30. Retrieved from: https://zn.ua/ukr/LAW/mizhnarodna_donorska_dopomoga_hto_e_naspravdi_grantozherami_v_ukrayini.html [in Ukrainian] (accessed 20 July 2022).
8. Official site of the United States Agency for International Development. [usaid.gov](https://results.usaid.gov/results/sector/government-and-civil-society?fiscalYear=2019). Retrieved from: <https://results.usaid.gov/results/sector/government-and-civil-society?fiscalYear=2019> (accessed 10 May 2021).
9. Official site of the Development Aid. [developmentaid.org](https://www.developmentaid.org/#!/donors/view/118362/usaid/grants). Retrieved from: <https://www.developmentaid.org/#!/donors/view/118362/usaid/grants> (accessed 10 May 2021).

10. Official site of the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). ebrd.com. Retrieved from: <https://www.ebrd.com/who-we-are/civil-society-capacity-enhancement.html> (accessed 10 May 2021).
11. Official site of the Global Partnership for Social Accountability (GPSA). thegpsa.org. Retrieved from: <https://thegpsa.org/> (accessed 10 May 2021).
12. Official site of the Facilitating Financial Sustainability program. Retrieved from: <https://linclocal.org/portfolios/ffs/> (accessed 10 May 2021).
13. Official site of the World bank. worldbank.org. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/about/partners/civil-society/overview> (accessed 10 May 2021).
14. Khar O.Iu. (2019) Kласyfikatsiia mizhnarodnykh neuriadovykh orhanizatsii: kliuchovi funktsionalni osoblyvosti [Classification of international non-governmental organizations: key functional features]. *Naukovyi zhurnal DVNZ «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet». Rehionalni studii* [Scientific journal of the Uzhhorod National University. Regional studios] (electronic journal), no. 18, pp. 94–99. Retrieved from: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/18/17.pdf> [in Ukrainian] (accessed 20 July 2022).
15. Innamorato, C., Phillips, S., Guttentag, M. New Research by LINC, Peace Direct, and Foundation Center Identifies Key Drivers of Financial Sustainability for Local Civil Society Organizations. Retrieved from: <https://candid.org/about/press-room/releases/new-research-by-linc-peace-direct-and-foundation-center-identifies-key-drivers-of-financial-sustainability-for-local-civil-society-organizations> [in English] (accessed 10 May 2021).
16. Foster, W. Landes, Kim, P., Christiansen, B. (2009) Ten Nonprofit Funding Models. Stanford Social Innovation Review. Retrieved from: https://ssir.org/articles/entry/ten_nonprofit_funding_models (accessed 20 July 2022).
17. Pinter, F. (2001) Funding Global Civil Society Organizations, in Global Civil Society, ed. Helmut Anheier, Marlies Glasius, and Mary Kaldor, Oxford, UK: Oxford University Press, pp. 197–210.
18. United Nations Development Programme. (2012) Donors' Civil Society Strategies and Partnership Modalities. undp.org. Retrieved from: <https://www.undp.org/publications> (accessed 10 May 2021).

Summary. The present study analyzes the main trends and aspects of interaction between international financial organizations and civil society organizations. A central issue is financial support civil society organizations (CSOs) by international financial organizations (IFO). Financial sustainability is critically important for CSOs in case if they are going to become self-sustaining and effective organizations. Recently, there has been an increase of interest in studying of CSOs' excessive dependence on international funding as it makes civil society organizations vulnerable to changing donor priorities. In addition, CSOs cannot plan their own activities for the long term perspective. Furthermore, civil society organizations are less involved in the project development process. Over the last decade, CSOs face a number of external and internal problems that threaten their financial sustainability. However, international donors' approaches to partnering with civil society organizations can also indirectly affect the financial sustainability of CSOs. Unfortunately, this trend is due to the fact that financial support from international donors is often limited to capacity building, rather than considering structural changes or partnership approaches. The author, on the basis of statistical information and studies of international organizations, analyzed the financing mechanisms of civil society organizations by the World Bank Group. The article also examines the sectoral structure of projects and the regional structure of partners within the framework of the Global Partnership for Social Accountability (GPSA) as a fundamental financial mechanism of the World Bank. However, few investigations have focused on study the relationship between civil society organizations and the European Bank for Reconstruction and Development. In this paper, we summarized the practical experience of financing civil society organizations by the United States Agency for International Development (USAID). The author identified the main trends and regularities of the Facilitating Financial Sustainability program.

Keywords: World Bank, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), United States Agency for International Development (USAID), Facilitating Financial Sustainability program, civil society organizations, financial support, grants.